

DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2021.6.123>

*Людмила Вовчук**

ІСТОРИК «ОДЕСЬКОЇ ПЛЕЯДИ» (ДО 60-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВІКТОРА САВЧЕНКА)

У грудні цього року виповнюється 60 років відомому вченому-історичу, письменнику та суспільному діячеві, нашому редактору Віктору Анатолійовичу Савченку. Його численні книги, статті, фільми, інтерв'ю, науково-педагогічна та громадська діяльність, авторитетна позиція, відкриття та знахідки надихають і захоплюють, формуючи неповторний образ Одеси, та й усієї України.

Віктор Савченко народився в Одесі 13 грудня 1961 року в родині одеситів з діда-прадіда. Батько історика – Анатолій Олексійович Савченко, журналіст і моряк (закінчив факультет журналістики Ленінградського державного університету), прищепив Віктору любов до української спадщини. Він був відомим журналістом – працював в одеській газеті «Моряк», власним кореспондентом «Робітничої газети» на Півдні України, заступником головного редактора цієї газети у Києві. автором двох збірок оповідань, статей і новел.

* Вовчук Людмила Анатоліївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна);
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8324-5235>; e-mail: luda_vovchuk@ukr.net

У 1985 р. Віктор Савченко закінчив денне відділення історичного факультету Одеського державного університету імені І.І. Мечникова та став працювати викладачем-асистентом в Одеському інституті інженерів морського флоту. Роки аспірантури (1987-90) дали змогу молодому історику подихати архівною пилюкою «перебудови» у сховищах центральних та обласних держархівів. На початку 1990 р. В. Савченко друкує статтю в академічному журналі «История СССР» (Москва, 1990. № 2) «Измена «батьки» Махно и «железная метла» Л. Троцкого», що стала поштовхом для реабілітації Нестора Махна та махновщини в історичній науці та суспільній свідомості. У 1990 р. ювіляр захистив кандидатську дисертацію з історії анархістського руху в Україні 1917-1921 рр. (першу подібну у тодішньому СРСР). Згодом Віктор Анатолійович працював у Південноукраїнському національному педагогічному університеті імені К.Д. Ушинського, в Одеському державному університеті внутрішніх справ, стажувався в Українському університеті імені Т. Шевченка (Париж). Напрямами його досліджень стали: історія анархізму та масонства, історія Одеси та південно-західної частини України. Вчений тісно співпрацює з патріархом українського краєзнавства, професором О. Реєнтом, з професорами: О. Бачинською, Т. Гончаруком, А. Красножоню, М. Михайлуцю, І. Сапожниковим, О. Тригубом та іншими.

У 2017 р. В. Савченко захистив докторську дисертацію «Анархістський рух в Україні в 1903-1929 рр.: організаційні форми, комунікації і механізми функціонування». З теми дисертації він видав книги: «Діяльність анархістських організацій в Україні у 1903-1929 рр.: історичний аспект та політична практика»; «Проект Україна. Махновська трудова федерація. 1917-1921». З теми історії анархістського та махновського руху у ювіляра вийшло 7 книг і 130 наукових статей та тез конференцій. Всього у його доробку близько 400 наукових праць, з яких 35 книг (загальна кількість цитувань нараховує 436 на сайті «GOOGLE Академія»).

Книги В. Савченка стали широко відомі в Україні та за кордоном завдяки масовим накладом у 5-10 тис. екз. Перша видана монографія «Авантюристы гражданской войны» відкрила його серію видань присвячених українським визвольним змаганням 1917-1921 рр.: «Симон Петлюра»; «Махно». «Останній гетьман. Павло Скоропадський», «Дванадцять війн за Україну» й ін. Ще одне захоплення В. Савченка – дослідження історії масонства. В книгах «Одесса масонская», «Україна масонська» (1-е місце конкурсу «Краща українська книга 2009» журналу «Кореспондент»); «The Historical Chronology of Free Masonry in Ukraine» були вперше зроблені висновки про значний вплив масонства на історію України. Нові ідеї та думки, що містилися у книгах і статтях В. Савченка, були підхоплені українськими істориками, краєзнавцями та публіцистами.

Значним внеском у краєзнавство стали книги В. Савченка присвячені Одесі: «Мишка Япончик и атаман Адский»; «Одесса до Одессы», «Анархисты-террористы в Одессе 1903-1913»; «Одесса в эпоху войн и революций. 1914-1920»; «Оборона Одессы» (співавт. А. Филипенко); «Проект Украина. Вольная Одесса - Юго-Западный край»; «Неофициальная Одесса в эпоху НЭПа (1921-1929).»; «Анархістський рух в Одесі 1903-1916»; «Анархисти Одеси. 1917-1937». У книзі «Реабілітовані історією. Одеська область» В. Савченко виступає як автор великої вступної статті і перших розділів, в енциклопедичному виданні «Одеські історики» – як головний редактор та автор статей.

В. Савченко є головним редактором історичного часопису «Старожитності Лукомор'я» та історико-краєзнавчого наукового альманаху «Південний захід. Одесика», членом редколегії історичного журналу «Емінак», наукових видань «Історіосфера» та «Архівна Одісея», головою краєзнавчого товариства (секції) Одеського Будинку вчених «Одесика», керівником ГО «Асоціація європейської культури».

В. Савченко плідно працює і на ниві журналістики, створивши близько 300 публіцистичних і художніх сценаріїв, статей і нарисів у газетах та журналах Одеси, Києва, Львова, Парижа, неодноразово виступав на телебаченні як автор і ведучий програми на центральному телебаченні «Легенди бандитської Одеси», суспільно-політичної програми на одеському телебаченні «Время и Место», член Національної спілки журналістів України, член Національної спілки краєзнавців України.

Діяльність і творчість ювіляра відзначена званням «Почесний краєзнавець», Почесною відзнакою Одеського міського голови «Знак пошани», почесними грамотами Одеського міського голови, Державної адміністрації Одеської області, Одеської обласної ради тощо.

Побажаємо нашому ювіляру та головному редактору довгих років життя, сили та здоров'я, звершень на історичній і краєзнавчій ниві, натхнення та родинної гармонії, плідної редакторської праці!